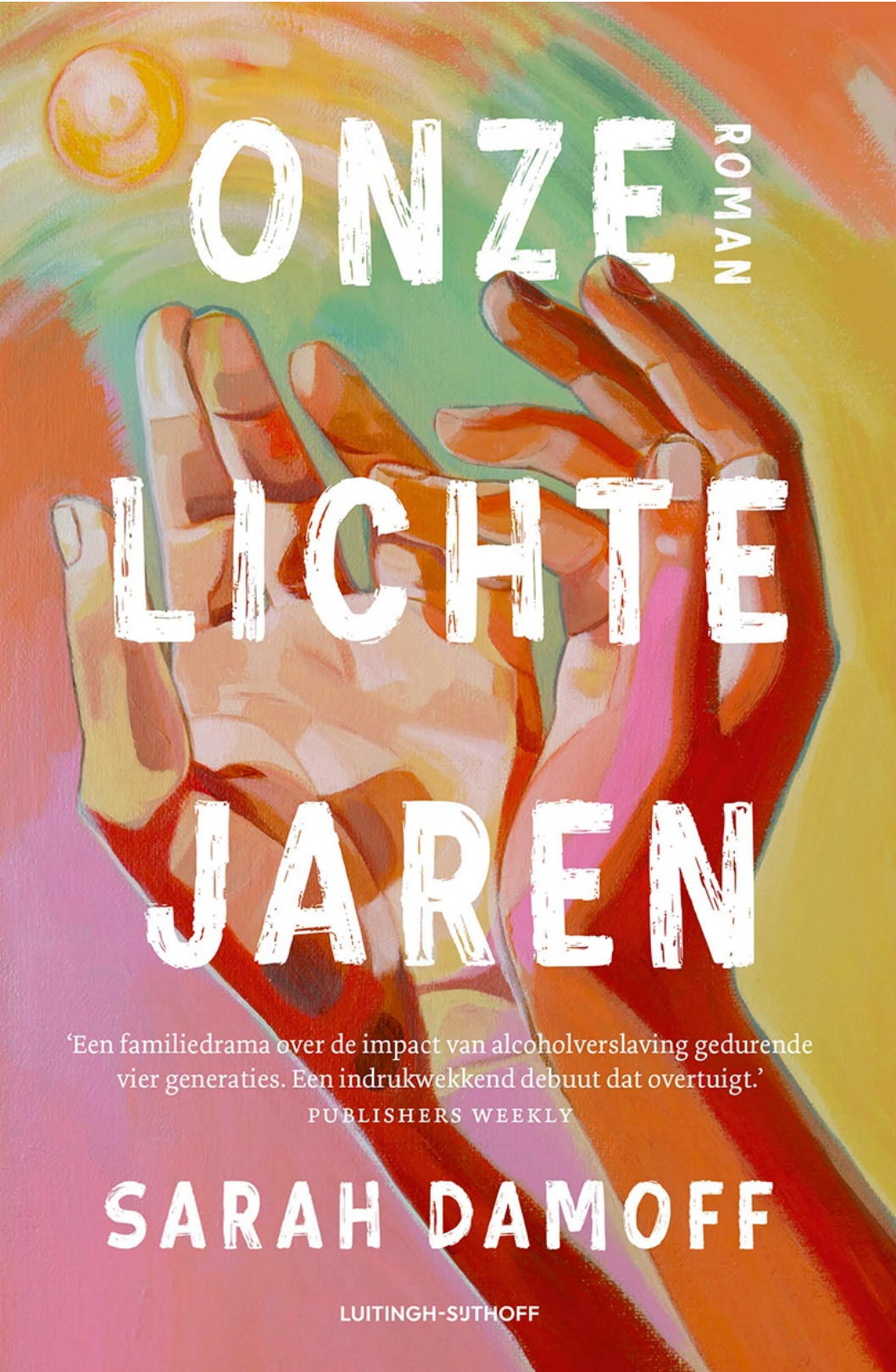

The background is an abstract painting with warm, vibrant colors like orange, yellow, and red. In the center, there are two hands, one palm up and one palm down, rendered in a painterly style with visible brushstrokes. The hands are positioned as if they are holding or supporting each other. The title 'ONZE LICHTE JAREN' is written in large, white, distressed, hand-painted capital letters across the center. The word 'ROMAN' is written vertically in smaller, white, sans-serif capital letters to the right of 'ONZE'.

ONZE ROMAN LICHTE JAREN

‘Een familiedrama over de impact van alcoholverslaving gedurende vier generaties. Een indrukwekkend debuut dat overtuigt.’

PUBLISHERS WEEKLY

SARAH DAMOFF

LUITINGH-SJTHOFF

SARAH DAMOFF

**ONZE
LICHTE
JAREN**

Vertaald door Mieke Trouw-Luyckx

LUITINGH-SIJTHOFF

© 2025 Sarah Damoff

Published by Simon & Schuster

All rights reserved

© 2026 Nederlandse vertaling

uitgeverij Luitingh-Sijthoff bv, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining zijn niet toegestaan.

Oorspronkelijke titel *The Bright Years*

Vertaling Mieke Trouw-Luyckx

Omslagontwerp Bij Barbara

Omslagbeeld Young Park

Opmaak binnenwerk Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 210 6396 6

ISBN 978 90 210 6397 3 (e-book)

ISBN 978 90 210 6531 1 (luisterboek)

NUR 302

www.sarahdamoff.com

www.lsuitgeverij.nl

www.boekenwereld.com

Uitgeverij Luitingh-Sijthoff vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van dit boek is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan zeker is dat dit niet tot bosvernietiging heeft geleid.

*Voor dochters en zonen,
alle soorten ouders
en mensen die het moeilijk hebben*

Verdriet knaagt aan tijd. Wees geduldig. Tijd knaagt aan verdriet.

– Louise Erdrich, *LaRose*

Hij kleurt een nachtelijke hemel op de onderkant van de keukentafel. Zijn ouders zien het niet, want ze hebben het te druk met ruziemaken. Het begint altijd als zijn vader dorst krijgt, en daarna komt de televisie. Zijn moeder zet het geluid harder, waardoor de malle grappen van Wally en Beaver of Lucy en Ricky het geschreeuw overstemmen.

Op de eikenhouten tafel boven hem staat een grote cake, waarvan de zoete geur plagerig langs zijn neusgaten streelt. Hij heeft zichzelf gedwongen zijn erwtes op te eten, maar nu krijgt hij misschien niet eens één plak cake. Achter de slaapkamerdeur van zijn ouders hoort hij een bonk. Een geluid als een luide klap. Een dreun. De gedempte stem van zijn moeder die iets zegt over de huurbaas die boos zal worden.

Met een dik, wit kleurkrijtje voegt de jongen een ster aan zijn hemel toe. Hij bijt op zijn lip en knijpt zijn ogen tot spleetjes. Hij legt zijn hoofd in zijn nek om zijn werk te bestuderen. De volgende uitdaging is dat hij wolken in zijn tekening wil, en hij besluit met paars over het zwart van de nacht te kleuren. Dat werkt niet. Hij voegt vage witte contouren toe die de nerf van het hout volgen. Dat is beter. Hij glimlacht trots.

Zijn moeders donkerblauwe pumps lopen over het gele linoleum. Hij ziet haar schort heen en weer zwaaien en zet zich schrap voor het moment dat zijn lawaaijige vader haar op zijn sokken vol grasvlekken achternakomt. Hij hoort echter niets anders dan zijn moeders voetstappen, kastjes die open- en dichtgaan en June Cleaver die aan Wally vraagt waar hij naartoe gaat.

De jongen kijkt naar de bewegende kuit van zijn moeder. Dan verschijnt haar rode, vlekkerige gezicht opeens in beeld. Ze

houdt de tafel boven haar hoofd vast en hurkt in de schaduw van zijn wereldje. Hij houdt zijn adem in. Hij weet heel goed dat hij niet op de meubels mag tekenen, maar het saaie hout smeekte om een beetje kleur.

‘Zullen we een spelletje doen, schat?’

Hij fronst zijn wenkbrauwen.

Ze strijkt zachtjes met haar duim over zijn gezicht en fluistert: ‘Je weet dat papa weleens malle dingen doet. Hij heeft de sleutel van de Oldsmobile verstopt. Wil jij me helpen om hem te zoeken?’

‘Verstopt?’

‘Als we hem vinden, gaan we een stukje rijden.’

Hij spert zijn ogen open. ‘Ga jij dan achter het stuur?’

‘Zeg!’ Ze slaagt erin om speels te lachen. ‘Ik kan autorijden, hoor.’

Bij het zien van die lach – de mondhoeken omhoog, de zorgrimpels verzacht, een glimp van tanden – voelt het jongetje opeens het verlangen om haar te beschermen. Het is de diepe, machteloze liefde die kinderen voor hun moeders koesteren. Daarom komt hij uit zijn eikenhouten schuilplaats, en al vindt hij haar spelletje saai, hij klaagt niet. Nadat ze vruchteloos alle kasten en laden hebben doorzocht, valt zijn blik op de cake. Zijn moeder zucht en leunt op de tegeltjes van het aanrecht. Ze drukt haar handen hard op het werkvlak en legt haar kin tegen haar borst. De blik van de jongen flitst heen en weer tussen zijn moeder en de cake.

Dan gaat ze rechtop staan. Ze steekt haar neus in de lucht, strijkt haar schort glad en zegt: ‘Goed.’

Hij wacht en voelt het water in zijn mond lopen.

‘Als we geen ritje kunnen maken, zullen we dan gaan wandelen?’ stelt ze voor.

Hij trekt een rimpel in zijn neus en kijkt van de cake naar het raam. ‘Het is donker.’

Ze gaat weer op haar hurken zitten en legt haar handen op zijn schouders. Van dichtbij ruikt ze naar Palmolive. Onder haar ogen

is de huid even paars als zijn wolken. Ze is zijn Palmolive-hemel.

Ze aarzelt, maar dat duurt maar even. 'Toch gaan we wandelen. Pak de nieuwe jas maar die we bij de garageverkoop hebben gekocht.' Ze gaat rechtop staan, haalt iets uit een la en stopt het in haar handtas.

'Maar het is niet koud.' In werkelijkheid moet hij niets hebben van zijn 'nieuwe' jas. Die ruikt naar hond en sigaretten.

Verderop in hun donkere gang wordt een wc doorgespoeld. Zijn moeder fluistert: 'Schoenen. Nu.'

Hij werpt een blik op de gang, de cake, zijn kleurkrijtjes op het linoleum. Terwijl hij zich in zijn schoenen wurmt, volgt hij zijn moeder de achterdeur uit.

Hij heeft hulp nodig met zijn veters, maar ze zegt dat hij moet opschieten en leidt hem door de zijtuin van de burens. Om haar middel draagt ze nog steeds het schort met olievlekjes en spettertjes chilisaus. Een struik ritselt. Het jongetje huivert en beseft dat zijn moeder gelijk had – het is koud.

Terwijl ze moeizaam een spoor door het natte gras trekken, zegt hij vermanend: 'Jij zei dat ik alleen in de tuin van de familie Thompson mag komen als zij het goedvinden.'

'Ze vinden het goed.'

De jongen denkt dat ze jukt.

Hij doet zijn best om niet over zijn veters te struikelen en voelt dat zijn blaas vol is. Hij drukt zijn hand tegen zijn kruis en loopt achter zijn moeder aan. Er lijkt geen einde te komen aan de wandeling. Zelfs in het maanlicht ziet hij op het gezicht van zijn moeder een beurse plek die op een geelgroene vlam lijkt. Ze slaat een pad in dat van de weg af leidt.

Uiteindelijk zegt ze met vlakke stem: 'Papa moest gewoon...'

'Papa is stom.' Het kind schrikt er zelf net zo van als zijn moeder. Thuis zou hij zoiets niet eens durven denken, maar iets aan deze doodstille omgeving, iets aan alle moeite die het kost om dieper de duisternis in te gaan, roept dit bij hem op. Het voelt alsof ze een moeras in lopen. Hier is hij kleiner, bozer en veel banger. Roekeloos. Een nieuwe razernij gromt zachtjes in

zijn binnenste. Hij is nog klein, maar oud genoeg om al vaak te hebben gezien dat zijn vader zijn moeder pijn doet.

Zijn moeder blijft staan en laat zich tussen het hoge gras en de lupineknoppen op de grond zakken. Ze veegt dik haar achter haar oor en zegt: 'Ik vind van niet.' Ze kijkt langs hem heen en laat haar ogen van links naar rechts door de omgeving dwalen.

'Huh?'

Ze zucht, haar adem als melk en haar ogen als water. 'Ik hou heel veel van je vader,' zegt ze. Ze haalt trillerig adem. 'Maar...' Ze pakt de handjes van haar zoon en de spieren rond haar onderlip verstrakken. '... ik hou het meest van jou, Ryan.'

Als ze begint te huilen, verbeeldt hij zich dat er regen uit de donkere wolken onder haar ogen valt. Zijn hart beeft. Hij plast in zijn broek en beseft dat ze niet meer naar huis gaan, zelfs niet om een droge onderbroek te halen. Hij vraagt zich af wat er met de cake gaat gebeuren. Met de nachthemel onder de tafel. En met hen.

Deel 1

Lillian

De bibliotheektafel wiebelt, het gewicht wordt van de ene koude metalen poot naar de andere verplaatst. Ik moet eigenlijk aan een presentatie voor mijn werk beginnen, maar ik kan me niet loscheuren van *A tree grows in Brooklyn*. Het boek is door iemand achtergelaten op de tafel waaraan ik altijd ga zitten.

Het leven in Brooklyn was aan het begin van de twintigste eeuw totaal anders dan het leven in Fort Worth dat ik nu ken. Toch kan ik me verbazend goed verplaatsen in Francie, die haar ouders bewondert zonder fouten in hen te ontdekken en elke cent moet omdraaien zonder armoede te zien. Ik volg zo geboeid het proces waarbij haar de schellen van de ogen vallen dat ik nauwelijks aandacht heb voor de aantekeningenbriefjes die me hopelijk een promotie van kasbediende naar pr-manager van ons bankfiliaal opleveren.

Ik kijk om me heen naar de slaperige zaterdagse bibliotheek en schud mijn inktzwarte, warrige haar een beetje op. Het is hoog tijd voor een nieuw permanent. Ik sla mijn ogen weer neer. Nog één hoofdstuk, dan ga ik aan mijn presentatie werken.

Drie hoofdstukken later hoor ik gefluister. 'Lillian?'

Ik kijk op naar een man die ik niet ken. Johnny en Katie kijken naar me op vanuit hoofdstuk elf. 'Ja?'

'Ryan.' Hij legt zijn vingertoppen tegen zijn borst. 'Ik ben een paar keer bij je bank geweest.'

Ah, vandaar. We hebben naambordjes op ons werk. 'O! Eh, hallo.'

'Ik dacht al dat ik je herkende.'

Vreemd om dat tegen een kasbediende van je bank te zeggen.

Ryan heeft donker, slordig haar, verfspatten op zijn vingers

en een stoppelbaard die tot in zijn hals reikt. Er zit een spleetje tussen zijn voortanden. Zijn ogen hebben een heel donkere tint, de pupil is even moeilijk te onderscheiden als een boom in een nachtelijk woud. Zijn kleren zijn eenvoudig en zijn bouw is niet intimiderend, maar ook niet iel. Hij is net een boekomslag dat minder spannend lijkt dan de inhoud, en dat is precies het soort boek dat ik graag opensla. Inwendig geef ik de Lillian van die ochtend een schop, omdat zij het niet nodig vond om zich op zaterdag voor een bezoekje aan de bibliotheek op te maken. Ik heb niet eens een speldje voor mijn haar, maar gelukkig was de Lillian van die ochtend wél zo verstandig om op het laatste moment deze flatteuze groene blouse aan te trekken. Ik strijk de voorkant glad.

Ryan lijkt door zijn gespreksstof heen te zijn nu hij heeft vastgesteld dat ik inderdaad Lillian van de bank ben, maar hij loopt niet weg.

‘Heb je een werkplek nodig?’ Ik gebaar naar de drie lege stoelen. In de verte zeurt een kind om *Madeleine* in plaats van *Kikker en pad*.

‘Dank je.’ Hij schuift een stoel naar achteren en gaat met wat papierwerk zitten.

Ik leg *A tree grows in Brooklyn* weg en richt mijn aandacht op de aantekeningen voor mijn presentatie. Als ik me goed voorbereid, maak ik een goede kans op deze promotie. Ik doe net of ik niet zie dat Ryan steeds naar me kijkt.

Hij begint weer te fluisteren. ‘Waar werk je aan?’

Voordat ik antwoord kan geven, schudt hij zijn hoofd. ‘Sorry. We kennen elkaar niet. Wat ik wil zeggen...’ Hij schraapt zijn keel. ‘... is dat ik je graag wil leren kennen.’ Piepkleine roze vlekjes bespikkelen zijn wangen als zoutkorrels.

Vlak bij ons zitten een paar mensen te lezen. Hun boze, vermanende blikken gloeien als spinnenogen in het sterrenlicht. Een vrouw kijkt vanachter haar paperback fronsend naar ons, omdat een fluistering als een misthoorn kan klinken als je in de hypnotiserende stilte van een verhaal opgaat.

Ik neem Ryan aandachtig op, besluit mijn presentatie morgen af te maken en knik in de richting van de mensen die proberen te lezen. ‘Als je me wilt leren kennen, is dat meer waard dan een gefluisterd bibliotheekgesprekje dat ons wordt misgund.’

Ryan wordt rood. De zenuwen gieren door mijn keel nu ik zo zelfverzekerd probeer over te komen, maar ik doe er nog een schepje bovenop. Ik raap mijn werk bij elkaar en sta op van mijn stoel. Ik trek mijn mondhoeken een stukje omhoog en gebaar met mijn hoofd: kom, we gaan. Op het moment dat hij mijn blik vangt zie ik het kwartje vallen. Hij probeert zijn breder wordende grijns niet eens te onderdrukken en verzamelt ook zijn spullen. Hij struikelt bijna als hij achter me aan de openbare bibliotheek van Fort Worth uit loopt, het oogverblindende zonlicht in.

Het sjofele Griekse restaurantje aan de overkant is de voor de hand liggende keuze. Mijn maag rommelt gênant omdat ik de lunch heb overgeslagen. We bestellen gyros, er wordt niet meer gefluisterd.

Er drupt saus op Ryans shirt, maar dat lijkt hij niet erg te vinden. Ik kom erachter waarom hij regelmatig in mijn bankfiliaal komt: hij probeert een lening te krijgen om in het centrum een kunstgalerie te openen. Hij beweert dat ik hem opviel zodra hij het bankgebouw in liep. Dat probeer ik weg te lachen, maar hij meent het zo serieus dat mijn roder wordende wangen me verraden.

Ryan werkt als kelner in Matteo’s Italian Café en verdient in zijn vrije uren met moeite wat bij met zijn schilderijen. Bij Matteo’s moet hij ’s avonds werken, dus zijn vrije uren vallen overdag. De wanden van Matteo’s zijn trouwens ook bedekt met zijn muurschilderingen. Hij zegt dat een galerie zijn grote droom is. Ik vraag waarom.

‘Waarom wat?’

‘Waarom een galerie?’

‘Kan ik ook aan jou vragen. Waarom een bank?’

‘Ik heb geen geld geleend om een bank te openen.’

‘Dat is waar, maar toch wil ik het graag weten.’

Ik denk even na. ‘Ik vind het fijn bij de bank. Het is een stabiel inkomen. Ik heb goede collega’s en verdien genoeg om boeken, vlees en cadeautjes voor vrienden te kopen.’ Ik heb ontdekt dat het een grote droom is om een klein leven te leiden. Dat je voor ambitie een hoge prijs betaalt. ‘Maar vertel me eens over je galerie en je kunst.’

‘Ik droom al van een galerie sinds ik er als kind voor het eerst eentje bezocht. Ik dacht dat het een museum was, tot ik iemand naar huis zag gaan met een enorm schilderij met bergen erop. Dat wilde ik de mensen geven. Dat ze met bergen naar huis konden gaan.’

‘Maar je schildert zelf dus ook.’

Hij knikt. ‘Dat deel van de droom is al uitgekomen.’

‘Wat bedoel je?’

Hij haalt zijn schouders op. ‘Ik maak al schilderijen, dus daar hoef ik niet meer van te dromen. En ik maak foto’s.’

Ik reageer sceptisch. ‘Droomt niet elke kunstenaar van grote opdrachten en exposities in chique galerieën?’

‘Deze kunstenaar niet. Kunst verandert als je onder druk aan opdrachten werkt. Ik wil schilderen wat ik wil en een galerie openen voor kunstenaars die dat ook willen.’ Hij zwijgt even. ‘Ik hoef niet door iedereen gewaardeerd te worden. Ik wil gewoon een stabiel inkomen waarmee ik genoeg verdien om boeken, vlees en cadeautjes voor vrienden te kopen.’ Hij glimlacht.

Ik schiet in de lach. ‘Dus je werk als kelner voldoet niet aan die verwachtingen?’

‘Matteo is een vriend van me, maar in een restaurant weet je alleen zeker dat je onder de alfredosaus komt te zitten. Op het werk zelf is geen peil te trekken. De ene avond staan je broekzakken bol van de fooien, maar op andere avonden blijven ze leeg en gooit er iemand een gehaktbal naar je hoofd.’

Ik proest bijna mijn eten uit en bedek mijn lach met een servetje.

Hij kijkt me aandachtig aan. ‘En jij?’

‘Wat bedoel je?’

Hij strijkt met zijn vinger over de rand van zijn glas. ‘Heb jij dromen?’

Mijn hand gaat intuïtief naar mijn buik, alsof daar iets zit wat ik moet beschermen. ‘Mijn droom is...’ Ik doe net of ik nadenk. ‘... meer pita en hummus.’ Ik recht mijn rug en kijk rond of ik een kelner zie.

Ryan trekt teleurgesteld zijn dikke wenkbrauwen op en scheurt zijn blik van me los. Hij zoekt oogcontact met een kelner en zorgt dat mijn hummusedroom uitkomt. Als onze rode plastic eetmandjes leeg zijn, blijven we nog een poos onder de tl-balken zitten. We praten over kunst en boeken en vertellen elkaar zelfs wat dingetjes over onze jeugd. Ik kan me niet herinneren wanneer iemand voor het laatst zo aandachtig naar me heeft geluisterd. Sinds mama niemand meer, volgens mij.

We houden de tafel urenlang bezet.

De schemering en een toenemend aantal gasten markeren de overgang van de rustige middag naar de eerste avondmaaltijden. Een dof uitziende bel klingelt als er nieuwe gasten binnenkomen. Als de bel weer klinkt, zien we een man in zijn eentje onder de polyester Griekse vlag en een bordje met het woord *κουζίνα!* staan. Over zijn gezicht kruipt een grijze baard als een wijnrank omhoog. Ik kan niet inschatten of hij veertig is of zestig. Als hij naar de bestelbalie loopt, komt zijn ene voet harder neer dan de andere en volgt de geur van gin hem als de staart van een vlieger.

Ryan en ik hervatten een gesprek over de werken die Van Gogh schilderde toen hij in het ziekenhuis lag. De rij achter de man met de baard wordt langer omdat hij de ene stuiver na de andere op de bestelbalie legt.

Ryan begint ongemakkelijk op zijn stoel te schuiven, maar hij blijft praten over de helende kracht van kunst. Zijn gedachten lijken steeds verder af te dwalen tot hij uiteindelijk zegt: ‘Sorry, zo terug.’ Hij staat op en verlaat de tafel.

Ik grinnik vertederd. De arme ziel weet niet eens hoe hij zich moet excuseren om te gaan plassen.

Terwijl hij op de wc is, pak ik een make-upspiegeltje uit mijn tas om een snelle blik op mijn gezicht en mijn haar te werpen. Nog steeds geen make-up, nog steeds dringend behoefte aan een permanent. Nog steeds papa's dunne lippen, mama's grote ogen en mijn eigen donkere kringen daaronder. Ik zucht en klap het spiegeltje dicht.

Bij zijn terugkeer is Ryan niet meer zo ongedurig, maar het wordt steeds duidelijker dat het tijd wordt om ons tafeltje voor anderen vrij te maken. Daar zijn we nog niet toe bereid.

Hij vraagt of ik zin heb in een toetje, maar dan worden we onderbroken. De man met de stuivers en de ongelijke tred staat bij ons tafeltje. Hij buigt zich naar Ryan toe alsof hij iets tegen hem wil fluisteren, maar dan priemt hij zijn vinger bijna tegen Ryans neus en zegt hij op luide toon: 'Nogmaals bedankt, je bent een goed mens!'

Voordat ik het begriip sloft de man al met zijn zware tred weg. Hij heeft een zak vol eten, terwijl het kleingeld nog in zijn broekzak rammelt.

Ryans wangen worden rood als rauw lamsvlees. Hij ging niet van tafel om naar de wc te gaan.

Ik leun achterover op mijn stoel. Ik heb de man die nog geen vier uur geleden tussen de boekenkasten door naar me toe kwam onderschat. Hij probeert de woorden van de man met de baard te negeren door te vertellen dat hij en zijn moeder zich op een plaatselijk Grieks festival een keer misselijk hebben gegeten. Ik bijt op mijn lip. Ik merk dat ik hem steeds intrigerender begin te vinden en zeg dat ik graag een toetje wil.

Ik probeer mezelf voor te houden dat ik praktisch niets van hem weet, dat dit allemaal nog hevig kan tegenvallen. Misschien heeft hij wel een langdurige ziekte of een kort lontje. Of kinderen. Voormalige geliefden die me met hun verhalen de stuipen op het lijf kunnen jagen. Dit krachtige verlangen zou op talloze manieren tot verdriet en teleurstelling kunnen leiden, maar terwijl iedereen obsessief bezig is met geld, zichzelf en uiterlijkheden zit ik tegenover een man die dergelijke zaken zo onbelangrijk

vindt dat hij de mensen om hem heen daadwerkelijk ziet. De vermoeide vreemdeling op zoek naar eten. De onopgemaakte bankbediende die doorgaans erg op zichzelf is. De vrouw die ondanks alles nog steeds als een blok voor iemand kan vallen. Die bij elke hap baklava haar hart probeert te waarschuwen dat het niet op hol moet slaan.

Als we opstaan om weg te gaan, bloost hij weer en vraagt hij of we nog eens kunnen afspreken. Het ligt op mijn lippen om te vragen hoe snel ik hem weer kan zien.

Ik neem een gescheurd servetje met zijn telefoonnummer erop als een vuurvliegje in mijn zak mee naar huis. Mijn nummer staat op de andere helft van het servetje, dat hij nu ergens bij zich draagt.

Thuis klem ik de zeven cijfers zo onder de terracotta lamp naast mijn bed dat ik precies kan lezen wat er op het servetje staat: 'ryan brighton (van de bibliotheek)'. Geen hoofdletters.

In mijn slaap vult Ryan mijn dromen. Ik droom over de geduldige intensiteit van ogen in de tint van een nachtelijk woud en over de hand vol verfspatten die mijn stoel voor me naar achteren hield. Ik denk al heel lang dat fatsoenlijke mannen niet bestaan, maar nu wil ik 'ryan brighton (van de bibliotheek)' de kans geven om te bewijzen dat ik het mis heb.